

DOI 10.33930/ed.2019.5007.49(4-6)-6
УДК 130.2

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА ЯКІСТЬ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ

CREATIVITY AS AN IMPORTANT QUALITY OF A MODERN PERSONALITY

С. Ф. Соляник

Актуальність теми дослідження. Стрімкий сучасний цивілізаційний розвиток суспільства в першу чергу впливає на людину через трансформації її життєвого світу, людське буття, її місця і ролі у суспільних, економічних (виробничих), політичних та гуманітарних сферах суспільного життя. Людина все частіше інтегрується в автоматизовані процеси, стаючи при цьому складовим елементом з чітко регламентованими діями. Постійне перебування у раціональному світі, в якому залишається мало місця для проявів ірраціонального, фантазій і “виходу за межі”, що перетворює людину на “робота” (наприклад, робота на автоматизованих конвеєрах, логістичних центрах тощо) та впливає на розвиток особистості.

Постановка проблеми. Запит на креативність лише зростає, а тому актуальним є вироблення нового дискурсу (нових підходів) стосовно сучасного розуміння креативності особистості в умовах потреби підтримання імпульсу на подальший інноваційний розвиток суспільства в цілому та окремих країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питання креативності досліджувалося дослідниками у контексті творчості в культурі, креативного класу, креативної урбаністики, креативної економіки тощо. Незважаючи на досить широкий спектр проведених досліджень, питання креативності як важливої якості (базової компетентності) сучасної особистості виступає частиною загальної проблеми, котрій присвячується означена стаття.

Постановка завдання. Дослідити питання креативності як важливої якості (базової компетентності) сучасної особистості у контексті подальшого інноваційного розвитку

Urgency of the research. Rapid modern civilizational development of society primarily affects people through transformations of their life world, human existence, their place and role in social, economic (production), political and humanitarian spheres of public life. Humans are increasingly integrated into automated processes, becoming a component with clearly regulated actions. The constant presence in the rational world, in which there is little room for irrationality, fantasy and “going beyond”, turns a person into a “robot” (e.g., work on automated conveyors, logistics centers, etc.) and affects personality development.

Target setting. The demand for creativity is only growing, and therefore it is important to develop a new discourse (new approaches) regarding the modern understanding of personal creativity in order to maintain the momentum for further innovative development of society as a whole and individual countries.

Actual scientific researches and issues analysis has shown that the issue of creativity has been studied by researchers in the context of creativity in culture, creative class, creative urbanism, creative economy, etc. Despite a fairly wide range of studies, the issue of creativity as an important quality (basic competence) of a modern personality is part of the general problem to which this article is devoted.

The research objective. To study the issue of creativity as an important quality (basic competence) of a modern personality in the context of further innovative development of society.

суспільства.

Виклад основного матеріалу. Глобальні цивілізаційні трансформації змінюють не тільки зовнішній світ, природу, взаємовідносини, а і саму людину, її життєвий світ, людське буття. Економіка із виробничої сфери все більше переходить у сферу надання послуг. Переорієнтація на послуги ставить гостро питання знаходження свого місця “під сонцем” як для окремих підприємців, так і для компаній набуває, особливо в умовах жорсткої конкуренції. При цьому широке застосування автоматизованих виробничих процесів, робототехніки, штучного інтелекту зменшують потреби у великій кількості низькокваліфікованих спеціалістів. Крім того, значний відсоток фізичних комунікацій, робіт та послуг переходять у віртуальну площину. Це потребує вміння швидко орієнтуватися і знаходити нестандартне нешаблонне вирішення завдань. В таких умовах бізнес все більше воліє переходити із “Багряного океану” у “Блакитний океан”, а це неможливо без креативного та інноваційного колективу.

Висновки. Креативність все більше набуває ознаки базової компетентності, яка потребує розвитку, починаючи з самих ранніх етапів навчання, оскільки талановитих і обдарованих людей набагато менше, ніж потрібно креативних спеціалістів. А тому для формування сучасного дискурсу відносно розвитку креативної особистості необхідно враховувати широкий спектр факторів впливу. Це потребує відповідного науково-філософського переосмислення та методично-педагогічного напрацювання питань набуття креативності ознак базової компетентності.

Ключові слова: творче мислення, нестандартний підхід до вирішення завдань, креативне мислення, креативність як компетентність, креативна особистість.

The statement of basic materials. Global civilizational transformations are changing not only the outside world, nature, and relationships, but also the human being, his or her life world, and human existence. The economy is increasingly moving from the production sector to the service sector. The shift to services raises the issue of finding a place in the sun for both individual entrepreneurs and acquisition companies, especially in a highly competitive environment. At the same time, the widespread use of automated production processes, robotics, and artificial intelligence reduces the need for a large number of low-skilled professionals. In addition, a significant percentage of physical communications, works, and services are moving into the virtual realm. This requires the ability to quickly navigate and find non-standard, unconventional solutions to problems. In such conditions, businesses are increasingly willing to move from the “Crimson Ocean” to the “Blue Ocean” and this is impossible without a creative and innovative team.

Conclusions. Creativity is increasingly becoming a basic competence that needs to be developed from the earliest stages of education, as there are far fewer talented and gifted people than there are creative professionals. Therefore, to form a modern discourse on the development of a creative personality, it is necessary to take into account a wide range of influencing factors. This requires an appropriate scientific and philosophical rethinking and methodological and pedagogical development of the issues of acquiring the signs of basic competence in creativity.

Keywords: creative thinking, non-standard approach to solving problems, creative thinking, creativity as a competence, creative personality.

Актуальність теми. Стрімкий сучасний цивілізаційний розвиток суспільства насамперед впливає на людину через трансформації її життєвого світу, людське буття, її місця і ролі у суспільних, економічних (виробничих), політичних та гуманітарних сферах суспільного життя. Людина все частіше інтегрується в автоматизовані процеси, стаючи при цьому складовим елементом

з чітко регламентованими діями. Постійне перебування у раціональному світі, де практично не має місця для проявів ірраціонального, фантазій і “виходу за межі” перетворює людину на “робота”. Прикладами можуть бути автоматизовані виробничі лінії, широке використання штучного інтелекту тощо. Такий стан речей лише поширюється на нові сфери суспільного життя, що в свою чергу впливає на розвиток особистості, коли “шаблонність дій, нудьга від повторюваності та схожості буття вступають в протиріччя з даною людині здатністю бути “творцем””, а “людина прагне вирішити будь-яке протиріччя”, оскільки “у автоматизмі дій і буденністю життя - це протиріччя вирішується шляхом придушення здатності до творчості, тобто придушення креативності (ось одна з найголовніших проблем розвитку креативності)” [8]. А отже, “актуальність креативності у наш час очевидна, вона всюди: і в анкеті з працевлаштування, і в реалізації ваших планів, і в кар’єрному зростанні, і в творчій самореалізації, і в культурі цивілізації, і в нестримному русі прогресу” [8].

Постановка проблеми. Запит на креативність лише зростає, а тому актуальним є вироблення нового дискурсу (нових підходів) стосовно сучасного розуміння креативності особистості в умовах потреби підтримання імпульсу на подальший інноваційний розвиток суспільства в цілому та окремих країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питання креативності та творчості у культурі креативного класу, креативної урбаністики, креативної економіки, креативності як компетентності досліджувалося як зарубіжними, так і вітчизняними дослідниками, серед яких можна відмітити таких: О. Антонова, Е. де Боно, В. Бакальчук, Т. Вакуленко, Г. Гарднер, С. Загурська, Ч. Кім, Ч. Лендрі, В. Лучанська, В. Омелян, Р. Флоріда тощо.

Незважаючи на досить широкий спектр проведених досліджень, питання креативності як важливої якості (базової компетентності) сучасної особистості **виступає частиною загальної проблеми**, котрій присвячується означена стаття.

Постановка завдання. Дослідити питання креативності як важливої якості (базової компетентності) сучасної особистості у контексті подальшого інноваційного розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. На якому б етапі цивілізаційного розвитку не знаходилося суспільство, завжди були індивіди, які чітко і неухильно виконували поставлені завдання (так звані виконавці), а були ті, які творчо (креативно) вирішували поставлені задачі. Завдяки їх спільним зусиллям з’явилися видатні інженерні рішення в усіх сферах, твори мистецтва, які тисячі або сотні років дивують нас не тільки обсягами робіт, а і креативними рішеннями, що використовувалися при їх створенні. Це стосується не тільки видатних шедеврів, а і повсякденних речей, які разом із функціоналом мали досконалий витончений дизайн і від їх використання людина отримувала додатково ще і естетичне задоволення. Так, креативність та творче мислення є затребуваними під час вирішення так званих нестандартних, нетривіальних завдань, коли шаблон не можна використати. Яскравим прикладом є початок епохи індустріалізації, коли менш ніж за сто років людство здійснило величезний техніко-технологічний стрибок у своєму розвитку (саме тоді з’явилися знайомі нам речі – автомобіль, літак, потяг, електроенергетика, радіо, телеграф тощо), а також рішення, які започаткували епоху масового конвеєрного виробництва, масових культурних та спортивних заходів, грандіозних інфраструктурних проектів. Разом з цим практична реалізація вимагала

залучення десятків і навіть сотень тисяч людей для виконання одноманітної роботи чітко по інструкції. Цьому передувало як налагодження функціонування нововведень, так і дотримання від користувачів чітких правил, регламентів, інструкцій, які разом із упорядкуванням діяльності поступово зменшують потребу людини використовувати свою фантазію, уяву, креативність у виконанні повсякденної рутинної роботи, яка досить часто і не потребує (вимагає) цього. Подальша автоматизація, комп'ютеризація, роботизація виробничих та господарських процесів роблять людину фактично частиною автоматизованих виробничих процесів та перетворюють її у певному сенсі на “робота”. Але з іншого боку, завдяки тому, що машини взяли на себе левову частку одноманітної роботи, у людини стало більше часу для творчої роботи, а також з'явилися нові можливості. Цьому сприяє доступний та наявний широкий спектр програмних продуктів (графічні, інженерні, геолокаційні додатки тощо), які допомагають інженерам, дизайнерам, науковцям, творчим людям виконувати свою безпосередню роботу, прискорюючи в рази традиційні обчислювання, креслення, графіку, а також надають можливість створювати віртуальні тривимірні макети готового продукту і працювати з ним у віртуальному середовищі. Застосування новітніх технік, технологій, інструментів в разі прискорює виконання завдань, і, найголовніше, це дає можливість багатоваріантності, коли в реальному часі спеціаліст може у віртуальному вимірі розглянути практично безкінечну кількість варіантів. Крім того, сучасні цифрові технології разом із можливостями глобальної мережі передачі даних надають доступ до величезного масиву даних та інформації, обсяги якої щорічно зростають з геометричною швидкістю, а також віртуально комунікувати практично з усім світом в режимі реального часу. Це відкриває надзвичайні можливості щодо творчості, адже в режимі реального часу можна проконсультуватися та/або ознайомитися по своєму напряму з існуючими готовими рішеннями, які вже напрацьовані спеціалістами у різних куточках земної кулі.

Але, не зважаючи на усе вище переховане, на сьогодні людина, її розум, її уміння творчо мислити та фантазувати є запорукою подальшого інноваційного розвитку для суспільства, а тому затребуваність у креативному та нестандартному мисленні та новому погляді на вирішення традиційних тривіальних завдань постійно зростає.

У багатьох фірмах почали з'являтися/відкриватися нові вакансії, а саме: креативний директор, креативний менеджер, основним завданням яких є напрацювання креативних ідей. Крім того, розвиток малого та сімейного бізнесу потребує набуття спеціалістом не тільки фахових та комунікативних знань, умінь, навичок та компетенцій, а і мати високий рівень креативності та нестандартного мислення. Тобто, можна говорити про креативність як базову компетентність, яка повинна розвиватися у закладах освіти на рівні інших компетентностей.

Це пов'язано зі змінами на цивілізаційному етапові розвитку суспільства, учасниками якого стаємо ми, а саме: поступово потреби людини, а не держави, виходять на перше місце; засобами виробництва та стратегічними ресурсами стає інформація, а економіка від виробничої переходить у економку надання послуг; традиційні цінності щодо роботи (робота впродовж життя на одному місці, робота понад усе), осілості (власне житло, авто) та інших атрибутів “традиційного успішного життя” замінюються мобільністю (“кочове суспільство”), коли люди вільно та швидко переміщуються за роботою та

фінансами, житло та авто винаймається (лізинг, каршеринг), людина більше часу приділяє своїй сім'ї, своєму хобі та дозвіллю (дуже часто екстремальні види спорту). Крім того, роботу на постійному місці роботи все частіше замінює робота над окремими проектами в багатонаціональних компаніях. Також необхідно зважати, що все більший відсоток фізичних комунікацій, робіт та послуг переходять у віртуальний простір, в якому людина працює, викладає, тренує, надає послуги віддалено (онлайн) іноді за тисячі кілометрів від роботодавця, здобувача освіти та замовника послуг. У таких нових реаліях людського буття та глобального життєвого світу питання знаходження свого місця “під сонцем” як для окремих підприємців, так і для компаній набуває все більшої актуальності, оскільки в сучасному світі важко вижити в умовах жорсткої конкуренції, ось чому і виникає запит на нове бачення, нові ідеї, нові підходи тощо. Так, науковці Ч. Кім та Р. Моборньо пропонують умовно поділяти сучасний економічний простір на дві частини, де одна частина – “зabarвлена кров'ю конкурентів” (так званий “Багряний океан”), а друга – “створений креативом та інноваціями позаконкурентний простір (так званий “Блакитний океан” [10]. Особливістю “Блакитного океану” є те, що це незвідана реальність, в якій домінує ризик, відсутність розуміння, що буде далі, а тому за словами П. Шеремета, для переходу до “Блакитного океану” підприємцям та/або бізнесу “необхідні три речі: інтелект (якого завжди мало); пристрасть (можна навіть сказати драйв від того, що людина робить в умовах нового та незвіданого простору); допитливість (зацікавленість, яка притаманна дітям, коли жага пізнання чогось нового не згасає ні на хвилину і не стримує)” [10]. На наш погляд, можна додати “дух авантюризму” та відсутність страху перед майбутнім. Наприклад, “Генеральний директор Хіаомі, Лей Цзюнь, оприлюднив плани ІТ-гіганта щодо виходу на ринок електромобілів, маючи на меті представити доступний електромобіль вартістю менше 500 000 юанів. Цей крок знаменує собою вихід Хіаомі в автомобільну промисловість, обіцяючи безліч передових технологій, інтегрованих у майбутній електромобіль” [12]. Тобто, бізнес пробує охопити нові ринки, нових споживачів, нові сфери, увійти, так би мовити, у “Блакитний океан”. В свою чергу, таким новим інструментом стали стартапи, що “стали символом інноваційної економіки”. Стартап “відрізняється від звичайного бізнесу тим, що він не має готового продукту або послуги для продажу на ринку, а має лише ідею або прототип продукту” та “має великий потенціал зростання”, але водночас і досить “високий рівень ризику” [11]. Але треба зважати на те, що саме “креативна особистість інтуїтивно відчуває, що потрібно для створення нової ідеї, рішення складного завдання: додати одну деталь або перевернути все догори ногами, придумати принципово нове або розібрати і скласти по-іншому щось вже звичне, діяти всупереч поширеним стереотипам або просто знайти спосіб поглянути на статичні системи динамічно” [4]. Отже, основними суб'єктами “Блакитного океану” є креативні особистості, які формують нову інноваційну економіку.

В таких умовах і почалося формування сучасного бачення таких людських здібностей у контексті креативності, креативного мислення тощо. Так, В. Лучанська вбачає “головний чинник творчого розвитку особистості – у самій людині, в її відкритості конструктивній творчості, у психологічній безпеці, у свободі особистості, русі, переході від потенційно творчого до актуального творчого стану” [6]. С. Загурська наголошує на поширенні у сучасному “освітньому просторі” поєднання “креативності, критичного мислення, кооперації та комунікативних навичок”, так звані “навички 4К” [2]. Р. Флоріда

розглядає креативність як поєднання трьох “Т”, а саме: “технології, таланту та толерантності” [9]. Ч. Лендрі відзначає, що “креативна людина може бути науковцем, митцем, бізнесменом, соціальним активістом, бюрократом або політиком, чи навіть пересічним громадянином”, адже “креативними їх роблять особисті якості”, але при цьому “в деяких сферах креативність дозволена більше, ніж в інших”, крім того “творче мислення має велике значення та охоплює всі формати знання, включаючи природничі й технічні науки, мистецтво, з можливістю його застосовувати в соціальному, політичному та економічному доменах та індустріях” [5, с. 17, 18].

В цілому можна говорити, що “креативність – це термін, який використовується для опису здатності людини створювати нові ідеї, концепції, або рішення, які характеризуються нестандартністю та оригінальністю і новизною”, саме тому, “креативність вважається фундаментальним аспектом людського досвіду, охоплюючи все, від мистецтва до наукових досліджень”, постає тим самим “ключем до особистісного розвитку та соціальних інновацій” [3]. А тому, “креативність (креатив) – це здібність людини дивитися на звичні речі по-новому, знаходити незвичайні або оригінальні рішення для повсякденних завдань”, а тому, в першу чергу, “креативність” – це “вміння розв’язувати проблеми в житті та роботі, думати нестандартно та винаходити щось нове в будь-якій сфері, від кулінарії до наукових досліджень” [3]. Треба розуміти, що в нових реаліях сьогодення креативність набуває все більше ознак базової компетентності, які формують нову парадигму підготовки молодих спеціалістів як головних суб’єктів нового інноваційного розвитку на глобальному рівні. Вказане є важливим, оскільки під “креативним вирішенням проблем (Creative Problem Solving)” розуміється набуття загальних навичок для подолання перешкод під час досягнення заданої цілі (мети)” [13, с. 9], а тому “креативне мислення це – компетентність особистості продуктивно залучатися до генерування, оцінювання та вдосконалювання ідей, результатом чого може стати прийняття оригінальних та ефективних рішень, поступ у знаннях і дієвий прояв фантазії” [13, с. 12]. Це пов’язано з тим, що людський мозок програмується на використання готових шаблонів, які вже використовувалися раніше в аналогічних ситуаціях. При цьому необхідно зважати на те, що “креативне мислення – це щось більше, ніж просто вигадкування випадкових ідей”, а тому “креативне мислення” - це “компетентність людини, що дає їй змогу розв’язувати складні проблеми в найкращий спосіб, часто в обмежених умовах” [7, с. 12]. А тому потрібно зважати, що окрім можливості нестандартного мислення та прийняття нешаблонних рішень, креативний спеціаліст повинен володіти усім арсеналом знань, умінь, навичок та компетенцій, які визначають його як спеціаліста у своїй галузі.

Але не все так просто та прямолінійно, адже креативність сама по собі як і уява та творче мислення не можуть бути однаковими у всіх особистостей. Так, Г. Гарднер в рамках запропонованої ним “теорії множинних інтелектів” виокремив “вісім основних інтелектів: вербально-лінгвістичний, зовнішньоособистісний, внутрішньо-особистісний, логіко-математичний, візуальнопросторовий, музично ритмічний, кінестетичний, натуралістичний”, виробив “рекомендації щодо їх навчання та розвитку”, підкреслюючи, що здобувачі освіти “з однаковою рівнем розумових здібностей мають специфічні здібності до окремих видів навчальної діяльності” [8]. А тому і підходи до набуття такої компетентності як креативність будуть запроваджуватися відповідно до рекомендацій, розроблених у відповідності до запропонованого вище умовного

поділу.

Едвард де Боно в своїй праці “Народження нової ідеї” пропонує нашій увазі такі “принципи розвитку креативного мислення”, як от: “виділення необхідних і достатніх умов вирішення завдання; розвиток готовності відмовитись від минулого досвіду отриманого при вирішенні подібних завдань; розвиток здатності бачити багатофункціональні речі; розвиток здібності до об’єднання протилежних ідей з різних галузей і використання отриманих асоціацій для вирішення проблем; розвиток здатності до усвідомлення ідеї, що поляризує в цій галузі знань і звільнення від її впливу” [8]. В рамках цього О. Антонова відзначає, що наразі усіх можна умовно поділити на дві групи, “де одні вміють краще продукувати оригінальні ідеї”, а “інші – детально, творчо розробляти існуючі” при цьому вказані “варіанти творчої діяльності фахівцями не ранжуються, вважається, що це просто різні способи реалізації творчої особистості” [1, с. 30]. Наразі “розвиток креативності відбувається під впливом мікросередовища і наслідування формується система мотивів та особистісних властивостей (незалежність, мотивація самоактуалізації, нонконформізм) і загальна обдарованість перетворюється в актуальну креативність” [8]. Це пов’язано з тим, що “природа творчості єдина, а тому і здатність до творчості універсальна” і “саме тому здатність до творчості розглядається як відносно автономна, самостійна здібність” [1, с. 16].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Підсумовуючи сучасний дискурс відносно креативності особистості слід відзначити таке. Креативність все більше набуває ознаки базової компетентності, яка потребує розвитку, починаючи з самих ранніх етапів навчання, оскільки талановитих і обдарованих людей набагато менше ніж потрібно креативних спеціалістів. А тому для формування сучасного дискурсу відносно розвитку креативної особистості необхідно враховувати широкий спектр факторів впливу. Це потребує відповідного науково-філософського переосмислення та методично-педагогічного напрацювання питань набуття креативності ознак базової компетентності.

Подальший інноваційний розвиток суспільства потребує нових креативних людей, креативних дій, ідей, а тому питання формування сучасної парадигми креативності як компетентності буде актуальним для подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Антонова, ОЄ 2012, ‘Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки’, *Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія*, за ред. Дубасенюк, ОА, Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, с. 14-41. Доступно: <<http://surl.li/wybw>>. [25 Березень 2024].
2. Загурська, СМ 2020, ‘Розвиток креативності як психолого-педагогічна проблема сучасної освіти’, *Народна освіта. Електронне фахове видання*, Вип. 1 (40). Доступно: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6028>. [25 Березень 2024].
3. *Креативність – що це таке, суть, визначення та приклади в різних сферах життя* (n. d.). Доступно: <<https://termin.in.ua/kreatyvnist>>. [25 Березень 2024].
4. *Креативність особистості, здатність до творчого нестандартного мислення – головна умова розвитку сучасного суспільства* (n. d.). Доступно: <<http://surl.li/syczz>>. [25 Березень 2024].
5. Лендрі, Ч 2020, *Креативне містотворення: його сила і можливості*, пер. з англ. Діаман, А, передмова Омелян, В, оформлювач Мендор, М, Харків: Фоліо, 252 с.
6. Лучанська, ВВ 2007, ‘Особливості розвитку креативності молоді ХХІ століття’, *Збірник наукових праць. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з*

- особливими потребами, № 3(5). Доступно: <<https://ap.uu.edu.ua/article/265>>. [25 Березень 2024].
7. Мрихіна, О 2023, 'Курс Креативне мислення. Проєкт з розвитку молодіжного підприємництва', *USAID. Tech StartUp School*, 137 с. Доступно: <<http://surl.li/sfge>>. [25 Березень 2024].
  8. *Формування креативної особистості – стратегічна мета сучасної філософії освіти* (n. d.). Доступно: <<http://surl.li/sxvkh>>. [25 Березень 2024].
  9. *Хмарочос розібрався з думками Річарда Флориди та наслідками ідеї зростання креативного класу для міст в усьому світі* 2018. Доступно: <<http://surl.li/stdus>>. [25 Березень 2024].
  10. Шеремета, П 2013, *Монополії мають бути креативні*. Доступно: <<https://zbruc.eu/node/2530>>. [25 Березень 2024].
  11. *Що таке стартап (startup)?* 2023. Доступно з: <<https://lemon.school/blog/shho-take-startap-startup>>. [25 Березень 2024].
  12. *Хіаомі розкрила ціну свого електромобіля SU7* 2024. Доступно: <<http://surl.li/sxvrb>>. [25 Березень 2024].
  13. *PISA-2021: рамковий документ щодо оцінювання креативного мислення (чорновий варіант, третя редакція)* 2022, Перекл. з англ. Шумова, К ; наукове редагування Вакуленко, Т, Терещенко, В, Київ : *Український центр оцінювання якості освіти*, 131 с. Доступно: <<http://surl.li/stdtz>>. [25 Березень 2024].

References:

1. Antonova, OIe 2012, 'Sutnist poniattia kreatyvnosti: problemy ta poshuky (The essence of the concept of creativity: problems and searches)', *Teoretychni i prykladni aspekty rozvytku kreatyvnoi osvity u vyshchii shkoli: monohrafiia*, za red. Dubaseniuk, OA, Zhytomyr: *Vyd-vo ZhDU im. I.Franka*, s. 14-41. Dostupno: <<http://surl.li/wybw>>. [25 Berezhen 2024].
2. Zahurska, SM 2020, 'Rozvytok kreatyvnosti yak psykholoho-pedahohichna problema suchasnoi osvity (Creativity Development as a Psychological and Pedagogical Problem of Modern Education)', *Narodna osvita. Elektronne fakhove vydannia*, Vyp. 1 (40). Dostupno: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6028>. [25 Berezhen 2024].
3. *Kreatyvnist – shcho tse take, sut, vyznachennia ta pryklady v riznykh sferakh zhyttia (Creativity – what it is, its essence, definition and examples in different spheres of life)* (n. d.). Dostupno: <<https://termin.in.ua/kreatyvnist>>. [25 Berezhen 2024].
4. *Kreatyvnist osobystosti, zdatnist do tvorchoho nestandardnoho myslennia – holovna umova rozvytku suchasnoho suspilstva (Personal creativity, the ability to think outside the box is the main condition for the development of modern society)* (n. d.). Dostupno: <<http://surl.li/sycz>>. [25 Berezhen 2024].
5. Lendri, Ch 2020, *Kreatyvne mistotvorennia: yoho syla i mozhyvosti (Creative urban development: its power and opportunities)*, per. z anhl. Diaman, A, peredmova Omelian, V, oformliuvach Mendor, M. Kharkiv: *Folio*, 252 s.
6. Luchanska, VV 2007, 'Osoblyvosti rozvytku kreatyvnosti molodi KhKhI stolittia (Features of the development of creativity of young people of the XXI century)', *Zbirnyk naukovykh prats. Aktualni problemy navchannia ta vykhovannia liudei z osoblyvymy potrebamy*, № 3(5). Dostupno: <<https://ap.uu.edu.ua/article/265>>. [25 Berezhen 2024].
7. Mrykhina, O 2023, 'Kurs Kreatyvne myslennia. Proiekt z rozvytku molodizhnoho pidpriemnytstva (The course Creative Thinking. A project to develop youth entrepreneurship)', *USAID. Tech StartUp School*, 137 s. Dostupno: <<http://surl.li/sfge>>. [25 Berezhen 2024].
8. *Formuvannia kreatyvnoi osobystosti – stratehichna meta suchasnoi filosofii osvity (Formation of a creative personality is a strategic goal of modern educational philosophy)* (n. d.). Dostupno: <<http://surl.li/sxvkh>>. [25 Berezhen 2024].
9. *Khmarochos rozibrausia z dumkamy Richarda Florydy ta naslidkamy idei zrostannia kreatyvnoho klasu dlia mist v usomu sviti (Khmarokhos analyzed the thoughts of Richard Florida and the implications of the idea of the growth of the creative class for cities around*

- the world*) 2018. Dostupno: <<http://surl.li/stdus>>. [25 Berezen 2024].
10. Sheremeta, P 2013, *Monopolii maiut buty kreatyvni (Monopolies should be creative)*. Dostupno: <<https://zbruc.eu/node/2530>>. [25 Berezen 2024].
  11. *Shcho take startap (startup)? (What is a startup?)* 2023. Dostupno z: <<https://lemon.school/blog/shho-take-startap-startup>>. [25 Berezen 2024].
  12. *Xiaomi rozkryla tsinu svoho elektromobilia SU7 (Xiaomi has revealed the price of its SU7 electric car)* 2024. Dostupno: <<http://surl.li/sxvpb>>. [25 Berezen 2024].
  13. *PISA-2021: ramkovyi dokument shchodo otsiniuvannia kreatyvnoho myslennia (chornovyi variant, tretia redaktsiia) (PISA-2021: a framework document for assessing creative thinking (draft, third edition))* 2022, Perekl. z anhl. Shumova, K ; naukove redahuvannia Vakulenko, T, Tereshchenko, V, Kyiv : *Ukrainskyi tsentr otsiniuvannia yakosti osvity*, 131 s. Dostupno: <<http://surl.li/stdtz>>. [25 Berezen 2024].

DOI 10.33930/ed.2019.5007.49(4-6)-7

УДК 141.5:17.026.4 808.1-029:1

СВОБОДА ВОЛІ ЯК ПРИНЦИП ГІДНОСТІ ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФСЬКІЙ ТВОРЧОСТІ АВРЕЛІЯ АВГУСТИНА

FREEDOM OF THE WILL AS THE PRINCIPLE OF HUMAN DIGNITY IN THE PHILOSOPHICAL WORK OF AURELIUS AUGUSTINE

В. Р. Білінський

Актуальність теми дослідження. Проблема свободи завжди була і залишається однією з найбільш важливих та актуальних проблем не лише у філософії, історії, політології та інших науках, але також і в інших суспільних сферах, таких як: релігія, право, культура, економіка, політика і тд.. В даній статті автор розглянув проблему свободи волі в філософській системі середньовічного філософа та богослова Аврелія Августина, якому Католицька церква присвоїла титул Блаженний.

Постановка проблеми. Свобода волі є однією з найбільш важливих та фундаментальних проблем сьогодення. Вона стосується не лише філософії, але й таких сфер як: право, політика, економіка, релігія тощо. В кожній із цих сфер свобода волі людини постає по різному, що зумовлено специфікою відповідного соціального контексту.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Дана проблема, певною мірою, знайшла своє висвітлення в працях таких українських дослідників, як: В. Гоголь [6], М. Дойчик [8], та ін.

Urgency of the research. The problem of freedom has always been and remains one of the most important and relevant problems not only in philosophy, history, political science and other sciences, but also in other social spheres, such as: religion, law, culture, economy, politics, etc. In this article, the author considered the problem of free will in the philosophical system of the medieval philosopher and theologian Aurelius Augustine, to whom the Catholic Church conferred the title of Blessed.

Target setting. Freedom of will is one of the most important and fundamental problems of today. It concerns not only philosophy, but also such areas as: law, politics, economy, religion, etc. In each of these spheres, human free will appears differently, which is determined by the specifics of the corresponding social context.

Actual scientific researches and issues analysis. This problem, to a certain extent, found its coverage in the writings of such Ukrainian researchers as: V. Gogol [6], M. Douchyk [8], and others.